

**ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
МЕДИЦИНА ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ ДЕНСАУЛЫҚ ФАКУЛЬТЕТІ
ЭПИДЕМИОЛОГИЯ, БИОСТАТИСТИКА ЖӘНЕ ДӘЛЕЛДІК МЕДИЦИНА КАФЕДРАСЫ**

**БАСҚАРУ ЭПИДЕМИОЛОГИЯСЫ ПӘНІ БОЙЫНША
ЛЕКЦИЯЛАРҒА АРНАЛҒАН ЖИНАҚ
5 КРЕДИТ**

АЛМАТЫ, 2025

БАСҚАРУ ЭПИДЕМИОЛОГИЯСЫ ПӘНІ БОЙЫНША ЛЕКЦИЯЛАР ЖИНАҒЫ

Лекция 1 Лекция. Басқару эпидемиологиясына кіріспе

Лекция 2 Лекция. Халық денсаулығына кіріспе

Лекция 3 Лекция. Жұқпалы аурулар эпидемиологиясы

Лекция 4 Лекция. Жұқпалы емес аурулар эпидемиологиясы

Лекция 5 Лекция. Заболеваемость халық денсаулығының көрсеткіші ретінде

Лекция 6 Лекция. Смертность халық денсаулығының көрсеткіші және тәуекелді түзету

Лекция 7 Лекция. Денсаулық сақтауды жоспарлау және қажеттіліктерді бағалау

Лекция 8 Лекция. Медициналық көмек сапасын өлшеу

Лекция 9 Лекция: ДМ-ның 5 қадамы

Лекция 10 Лекция. Эпидемиологиялық зерттеулер: иерархия, бақылаулық зерттеулер

Лекция 11 Лекция. Клиникалық сынақтар

Лекция 12 Лекция. Эпидемиология және қаржы менеджменті

Лекция 13 Лекция. Құн-тиімділік талдауы

Лекция 14 Лекция. Клиникалық эпидемиология және шешім қабылдау

Лекция 15 Лекция. Эпидемиология және көшбасшылық

Лекция 1: Басқару эпидемиологиясына кіріспе

Негізгі түсінік: Бұл лекция бүкіл курс үшін тон береді. Ол денсаулық сақтаудағы басқару шешімдерін қабылдау үшін эпидемиологиялық деректер мен әдістерді пайдаланатын басқару эпидемиологиясы саласын таныстырады.

Негізгі тақырыптар: Басқару эпидемиологиясының анықтамасы, оның денсаулық сақтау жүйелерін жоспарлау, қаржыландыру, сапаны бағалау және жалпы басқарудағы ролі. Халық денсаулығы мен ресурстарды басқару арасындағы байланыс.

Басқару маңыздылығы: Заманауи денсаулық сақтау менеджерлерінің тиімді жұмыс істеу үшін эпидемиологиялық қағидаларды түсіну қажет екенін түсіндіреді.

Лекция 2: Халық денсаулығына кіріспе

Негізгі түсінік: Жеке пациенттен бүкіл қоғамға көзқарасты кеңейтеді. Адамдар топтарының денсаулығын анықтайтын факторларды зерттейді.

Негізгі тақырыптар: "Халық денсаулығы" анықтамасы, денсаулық детерминанттары (генетика, мінез-құлық, әлеуметтік-экономикалық жағдайлар, физикалық орта), халық деңгейінде денсаулықты өлшеу.

Басқару маңыздылығы: Менеджерлерге денсаулық сақтау қызметтеріне сұраныс пен қажеттілікке әсер ететін кең ауқымды факторларды түсініп, кең ойлануға үйретеді.

Лекция 3: Жұқпалы аурулар эпидемиологиясы

Негізгі түсінік: Адамнан адамға немесе қоршаған ортадан адамға жұғатын ауруларға бағытталған эпидемиологияның классикалық саласы.

Негізгі тақырыптар: Инфекция тізбегі (көз, жұғу тәсілі, сезімтал қонақ), таралу модельдері (пандемия, эпидемия, үрдіс), бақылау және алдын алу әдістері (емдеу, оқшаулау).

Басқару маңыздылығы: Үрдістерді басқару, эпидемия кезіндегі аурухана ресурстарын жоспарлау және алдын алу бағдарламаларын әзірлеу үшін өте маңызды.

Лекция 4: Жұқпалы емес аурулар эпидемиологиясы

Негізгі түсінік: Заманауи әлемде өлімнің жетекші себебі болып табылатын, адамнан адамға

жұқпайтын созылмалы ауруларға бағытталған.

Негізгі тақырыптар: Жұқпалы емес аурулардың негізгі түрлері (жүрек-қан тамырлары, онкологиялық, диабет), тәуекел факторлары (шегелеу, дұрыс емес тамақтану, дене қимылының жеткіліксіздігі), алдын алу және скрининг стратегиялары.

Басқару маңыздылығы: Денсаулық сақтау жүйесіне ұзақ мерзімді жүктемені болжауға, созылмалы науқастарға қызмет көрсетуді жоспарлауға және алдын алу бағдарламаларына ресурстарды бөлуге көмектеседі.

Лекция 5: Заболеваемость халық денсаулығының көрсеткіші ретінде

Негізгі түсінік: Халықтағы аурулардың жиілігі мен таралуын - заболеваемость көрсеткішін зерттейді.

Негізгі тақырыптар: Заболеваемость коэффициенттерін анықтау және есептеу (таралу, жағдай жиілігі), деректер көздері (тіркеулер, сауалнамалар, аурухана есептері), заболеваемость деректерін түсіндіру.

Басқару маңыздылығы: Заболеваемость медициналық көмекке қажеттілікті бағалау, орындық қуаттылығын жоспарлау және кадрлармен қамту үшін негізгі көрсеткіш болып табылады.

Лекция 6: Смертность халық денсаулығының көрсеткіші және тәуекелді түзету

Негізгі түсінік: Смертность деңгейін талдау және оны пациенттер топтары арасындағы айырмашылықтарды ескере отырып дұрыс түсіндіру.

Негізгі тақырыптар: Смертность коэффициенттері (жалпы, сәбилік, себептік), коэффициенттерді стандарттау, әртүрлі ауруханалар немесе дәрігерлер нәтижелерін салыстыру үшін тәуекелді түзету түсінігі.

Басқару маңыздылығы: Медициналық ұйымдардың өнімділігін пациенттердің ауырлығы айырмашылықтарын ескере отырып объективті салыстыруға мүмкіндік береді. Бенчмаркинг және нәтижеге төлеу бағдарламаларының негізі.

Лекция 7: Денсаулық сақтауды жоспарлау және қажеттіліктерді бағалау

Негізгі түсінік: Стратегиялық жоспарлау және халықтың медициналық көмекке деген қажеттіліктерін анықтау үшін эпидемиологиялық деректерді қолдану.

Негізгі тақырыптар: Қажеттіліктерді бағалау әдістері, қажеттілік пен қызмет көрсету арасындағы алшақтықты талдау, деректер негізінде қуаттылықты жоспарлау (орындықтар, жабдық, персонал).

Басқару маңыздылығы: Медициналық ұйымдардың нақты және дәлелдемелерге негізделген даму жоспарларын әзірлеу үшін менеджерлерге практикалық құрал.

Лекция 8: Медициналық көмек сапасын өлшеу

Негізгі түсінік: Эпидемиологиялық әдістерді медициналық көмек сапасын бағалау және жақсарту үшін қалай пайдалануға болатынына арналған лекция.

Негізгі тақырыптар: Сапаның үш компоненті: Құрылым, Процесс және Нәтиже. Көрсеткіштерді, бақылау карталарын және бенчмаркингті қолдану. Қолайсыз оқиғалар мен медициналық қателерді талдау.

Басқару маңыздылығы: Менеджерлерге сапаны бақылау, жақсарту аймақтарын анықтау және медициналық ұйымдағы тәуекелдерді басқару құралдарын береді.

Лекция 9: Дәлелдік медицинаның (ДМ) 5 қадамы

Негізгі түсінік: Дәлелдік медицина (ДМ) қағидаларын тәжірибеге енгізу.

Негізгі тақырыптар: ДМ-ның бес ретті қадамы: сұрақ қою, дәлелдерді іздеу, сыни бағалау, дәлелдерді қолдану, нәтижелерді бағалау.

Басқару маңыздылығы: Менеджерлерге әкімшілік және клиникалық шешімдерді интуиция немесе дәстүр емес, ең жақсы қол жетімді ғылыми дәлелдер негізінде қабылдауға үйретеді.

Лекция 10: Эпидемиологиялық зерттеулер: иерархия, бақылаулық зерттеулер

Негізгі түсінік: Зерттеулердің әртүрлі түрлеріне және олардың дәлелдік күшіне шолу, бақылаулық зерттеулерге назар аударатыны.

Негізгі тақырыптар: Дәлелдер иерархиясы (жүйелі шолулардан сипаттамалық зерттеулерге дейін). Бақылаулық зерттеулер түрлері: когорттық, "жағдай-бақылау" және көлденеңірек (cross-sectional). Олардың күшті және әлсіз жақтары.

Басқару маңыздылығы: Менеджерлерге медициналық әдебиеттер мен есептердің сенімділігін сыни түрде бағалауға мүмкіндік береді.

Лекция 11: Клиникалық сынақтар

Негізгі түсінік: Зерттеулердің "алтын стандартын" - клиникалық сынақтарды, әсіресе кездейсоқтандырылған бақыланатын сынақтарды (КБС) зерттеу.

Негізгі тақырыптар: КБС қағидалары (кездейсоқтандыру, бақылау, соқырландыру), клиникалық сынақтардың кезеңдері, этикалық аспектілер.

Басқару маңыздылығы: Тәжірибеге енгізу және қайта өтеуден бұрын жаңа дәрі-дәрмектердің, технологиялардың және емдеу әдістерінің тиімділігін бағалау үшін КБС түсіну қажет.

Лекция 12: Эпидемиология және қаржы менеджменті

Негізгі түсінік: Эпидемиологиялық деректерді денсаулық сақтаудағы қаржы менеджментімен байланыстырады.

Негізгі тақырыптар: Шығындарды болжау, денсаулық сақтандыру жүйелерінде тарифтерді есептеу (мысалы, МҚСЖ/ЖЖСЖ) және подушевое financing жүйелерінде тәуекелдерді басқару үшін заболеваемость және смертность деректерін пайдалану.

Басқару маңыздылығы: Халық денсаулығы деректерінің қаржылық жоспарлауға және медициналық ұйымның тұрақтылығына тікелей әсер ететінін көрсетеді.

Лекция 13: Құн-тиімділік талдауы

Негізгі түсінік: Шектеулі ресурстарды бөлу туралы шешім қабылдау үшін негізгі құрал.

Негізгі тақырыптар: Құн-тиімділік талдауы (ҚТТ) және Құн-пайдалылық талдауы (ҚПТ) қағидалары. Сапаға түзетілген өмір жылына (СаТӨЖ) шақтағы шығынды есептеу.

Басқару маңыздылығы: Менеджерлерге әртүрлі медициналық араласуларды салыстыру және ақшаға ең көп "құндылық" беретіндерді таңдау үшін сандық әдіс береді.

Лекция 14: Клиникалық эпидемиология және шешім қабылдау

Негізгі түсінік: Өткізілген барлық тақырыптарды жинақтау, клиникалық және басқарушылық шешімдер қабылдау үшін эпидемиологиялық қағидаларды қолдануға бағытталған.

Негізгі тақырыптар: Ықтималдықтық ойлауды қолдану, диагностикалық тесттерді түсіндіру (сезімталдық, специфичность), клиникалық болжам ережелері мен алгоритмдерін құру.

Басқару маңыздылығы: Деректерді, аналитикалық әдістерді және экономиканы денсаулық сақтаудағы дәлелдік негізделген стратегиялық менеджменттің бірыңғай жүйесінде біріктіретін қорытынды лекция.

Лекция 15: Эпидемиология және көшбасшылық

Негізгі түсінік: Бұл лекция эпидемиологиялық деректерді тек менеджмент емес, сонымен қатар стратегиялық көшбасшылықтың негізгі құралы ретінде қарастырады. Ол көшбасшылардың өзгерістерді ынталандыру, дағдарыс кезінде ұйымдарды басқару және дәлелдемелерге негізделген тәжірибе мәдениетін насихаттау үшін бұл деректерді қалай пайдаланатынын зерттейді.

Негізгі тақырыптар: Деректерді ынталандыру және қаржыландыру үшін тартымды әңгімеге айналдыру, эпидемиологиялық қағидаларды пайдалана отырып, қоғамдық денсаулық дағдарыстары кезінде шешімді басқару, дәлелдемелерге негізделген ұйымдық мәдениетті қалыптастыру, стратегиялық алдын ала көру үшін трендтер мен болжамдық модельдерді пайдалану және теңсіздіктерді анықтау және шешу арқылы денсаулық теңдігін қорғау.

Басқару маңыздылығы: Көшбасшыларды деректерді стратегиялық компас ретінде пайдалануға жарақтандырады, оларды әкімшілерден шешімдерді негіздей алатын, командаларды ынталандыра алатын және ұйымдарын үлкен әсерге және теңдікке бағыттау алатын ықпалды жетекшілерге айналдырады.